

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาคั้งนี้มุ่งทดสอบสมมติฐาน 4 ประการดังนี้ สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า จะมีความรู้ในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์มากกว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง ของจังหวัดฉะเชิงเทรา สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าจะมีความคิดเห็นในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์แตกต่างไปจากประชาชนในเขตเกษตรกรรมล้าหลังของจังหวัดฉะเชิงเทรา สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า และเขตเกษตรกรรมล้าหลังของจังหวัดฉะเชิงเทราที่เปิดรับสารเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์มากจะให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ มากด้วย สมมติฐานข้อที่ 4 อิทธิพลของสื่อต่อความเข้าใจและการตัดสินใจเข้าร่วมปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ ของประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าและเขตเกษตรกรรมล้าหลังของจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งผลการวิจัยโดยสรุป มีดังนี้

สรุปข้อมูลภูมิหลังทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 200 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13 - 23 ปี ร้อยละ 59 ของกลุ่มตัวอย่างผ่านการสมรสแล้ว และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ยังอยู่กับคู่สมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวนเกินครึ่งหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 57.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อาชีพรองลงมาคือ นักเรียน นักศึกษา และรับจ้าง

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมกาารเปิดรับสารในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์

ผลการวิจัยปรากฏว่า ทางด้านสื่อมวลชน กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสารเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์จากโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83 รองลงมาคือ วิทยุ และหนังสือพิมพ์คิดเป็นร้อยละ 71.5 และ 61.0 ตามลำดับ ทางด้านสื่อบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสารเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์จากกานัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76 รองลงมา คือ เพื่อนบ้าน สมาชิกในครอบครัว และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 73 และ 61.5 ตามลำดับ ทางด้านสื่อเฉพาะกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสารเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์จากป้ายประชาสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมา เป็นเอกสารของทางราชการและเสียงตามสาย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสารเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดิน สาธารณประโยชน์จากสื่อมวลชนมากที่สุด รองลงมาคือสื่อบุคคล และที่น้อยที่สุดคือสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งตรงกับการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDR) เกี่ยวกับการสื่อสาร ชาวสารทางเกษตรในปี พ.ศ. 2530 แสดงให้เห็นว่าแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกษตรกรใน ภาคกลางสนใจมากที่สุดตามลำดับคือ โทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม พ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าเคมี เกษตรกร และเอกสารแนะนำ เป็นอันดับรองสุดท้าย และตรงกับผลงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของ สื่อมวลชนในการเผยแพร่นวัตกรรมส่วนใหญ่ที่แสดงว่า สื่อมวลชนมีประสิทธิภาพมากที่สุดในชั้นความรู้ หรือในชั้นการทำให้ตื่นตัวในกระบวนการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม

2. ความรู้เรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะมีความรู้ดีในเรื่องที่เคยพบเห็นและ ปฏิบัติต่อ ๆ กันมาได้แก่ กลุ่มตัวอย่างทราบว่า ฤดูฝนเป็นช่วงเวลาที่เหมาะที่สุดสำหรับการปลูก ต้นไม้ มีเพียงส่วนน้อย ที่ตอบว่าทุกฤดูกาลเหมาะที่สุดสำหรับการปลูกต้นไม้ และทราบว่าที่ใดคือ ที่ดินสาธารณประโยชน์ ทราบสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ป่าไม้ถูกทำลาย ว่าเกิดจากการบุกรุกแผ้วถางป่า บริเวณต้นน้ำลำธาร เพื่อทำไร่เลื่อนลอย ทราบชนิดของต้นไม้ที่ต้องการการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด และต้นไม้ที่ไม่ต้องการการดูแลเอาใจใส่หลังจากปลูกลงดินแล้ว ทราบชั้นของดินว่าดินชั้นบนเป็นดิน ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด และอีกข้อที่สำคัญที่สุดที่เป็นผลมาจากการสื่อสารของสื่อมวลชน ก็คือ กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดทราบว่า การตัดไม้ทำลายป่าในภาคใต้ จนกระทั่งเกิดอุทกภัยร้ายแรง เป็นผลทำให้รัฐบาลต้องออกพระราชกำหนดปิดป่าทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยยังพบ ต่อไปอีกว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ทางด้านวิชาการ หรือเป็นความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างควรรู้จักไม่ เป็นไปตามที่คาด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบความหมายของคำว่าที่ดินสาธารณประโยชน์ และกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งไม่ทราบว่าประโยชน์ข้อที่สำคัญที่สุดของป่าไม้คืออะไร ส่วนใหญ่ พากันคิดว่า ประโยชน์ที่สำคัญที่สุด คือ ป่าไม้เป็นวนอุทยานและที่อยู่ของสัตว์ป่า และกลุ่มตัวอย่าง บางส่วนไม่ทราบว่าผู้ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูกในที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น คือประชาชนที่ ปลูกนั่นเอง กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวพากันตอบว่า เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรู้ทางด้าน การปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น ประชาชนยังไม่ได้รับการให้ความรู้อย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะโดยทางสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ และผลพลอยได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ทราบว่า ประชาชนยังไม่รู้กฎหมายป่าไม้อีกมาก และ ต้องการความรู้ทางด้านกฎหมายป่าไม้เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจในการปลูกต้นไม้ในที่ดินของตน

3. อิทธิพลของสื่อต่อความเข้าใจเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ในบรรดาสื่อมวลชน โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ รองลงมาคือวิทยุ และหนังสือพิมพ์ ในส่วนของสื่อบุคคลพบว่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด เป็นสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ รองลงมาคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ ต่อมาคือ พระครู สื่อบุคคลที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดต่อความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ คือเพื่อนบ้าน สมาชิกในครอบครัว ในส่วนของสื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัยพบว่า เอกสารของทางราชการเป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ เสียงตามสาย และป้ายประชาสัมพันธ์ แต่เนื่องจากผลของการวิจัยในตอนต้นที่ 1 เกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสารในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้น ประชาชนไม่ค่อยได้รับข่าวสารเรื่องนี้ทางเอกสารของทางราชการ จึงอาจกล่าวได้ว่า ความรู้ทางด้านวิชาการป่าไม้ที่ทางการประสงค์จะให้ประชาชนได้รับจึงมักไม่ค่อยได้ผล เพราะเอกสารของทางราชการในขณะนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายกันโดยทั่วไป

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในบรรดาสื่อสารทุกชนิด ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ และป่าไม้จังหวัดเป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการทำความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของลาซาร์เฟลด์ และเมนเซล (Lazarsfeld and Menzel 1963:97) ที่ได้ให้เหตุผลในความมีประสิทธิภาพของสื่อระหว่างบุคคลไว้ว่า

1. การพูดคุยแบบเป็นกันเองและส่วนตัว ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเอง และทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดง่ายขึ้น
2. การสื่อสารแบบเห็นหน้ากัน (Face-to-face Communication) ทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องราวต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังได้
3. การสื่อสารแบบนี้ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการได้รับรางวัลในแง่ที่ว่าสามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้พูดได้

4. อิทธิพลของสื่อต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ในบรรดาสื่อมวลชน คือวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการทำให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ รองลงมาคือ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ สาเหตุที่เป็นดังนี้เพราะพบว่า ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนั้น หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มักเข้าไปไม่ค่อยถึง และถ้ามีก็มีเพียง 1 ฉบับต่อ 1 หมู่บ้านเท่านั้น นอกจากนี้ระยะทาง และเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างก็เป็นอุปสรรคอีกประการหนึ่งในการแสวงหาข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ในส่วนของสื่อบุคคลอื่นได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ พระ ครู และเพื่อนบ้าน สมาชิกในครอบครัว ทั้ง 4 กลุ่มนี้ ผลปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ และป่าไม้จังหวัด

เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปลูกต้นไม้ ของกลุ่มตัวอย่าง และในส่วนของสื่อเฉพาะกิจนั้น ซึ่งรวมถึงเอกสารของทางราชการ เสียงตามสายและป้าย ประชาสัมพันธ์ ผลปรากฏว่า เอกสารของทางราชการ และเสียงตามสายเป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดเท่า ๆ กันในการทำให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปลูกต้นไม้

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในบรรดาสื่อทั้งหมดที่ใช้ในโครงการปลูกต้นไม้ในที่ดิน สาธารณประโยชน์ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจนั้น ผลของการวิจัยพบว่า สื่อบุคคล คือเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งตรงกับชราม (Schramm 1964:139-140) ซึ่งเน้นว่าถึงแม้สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลมาก แต่สื่อมวลชนอย่างเดียวไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้ หรือถ้าได้ก็น้อยมาก แต่ถ้าใช้สื่อมวลชน และสื่อระหว่างบุคคลทำหน้าที่ควบคู่กัน ไปก็สามารถเปลี่ยนทัศนคติของคนได้

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องของการละทิ้งกิจกรรมการปลูกต้นไม้ เพื่อหาวัสดุอื่นมาแทนที่ ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานปลูกต้นไม้ต้องอาศัยงบประมาณจากรัฐบาลและการบุกเบิกแผ้วถางป่าเพื่อนำไม้มาสร้างบ้าน หรือนำพื้นที่มาใช้ประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ความสำคัญในการมาร่วมปลูกต้นไม้ โดยคิดว่าเป็นการลงทุนที่ถูกต้องและได้ผลคุ้มค่าที่สุด นอกจากนี้ยังเห็นด้วยว่า ถ้าประชาชนได้เข้าใจถึงประโยชน์ของป่าไม้ อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะจากสื่อชนิดใดก็ตาม ประชาชนจะให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ได้มากกว่านี้

จึงอาจสรุปได้ว่า แนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น ส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับโครงการฯ ดังกล่าว ทั้งนี้โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับในเวลาต่อมา และคำนึงถึงความสำคัญของทรัพยากรของชาติเป็นหลัก ซึ่งตรงกับการศึกษาของฟอสเตอร์ (Foster) ถึงตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมประการหนึ่งคือ การได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดีขึ้น

6. ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน เคยปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ส่วนใหญ่เคยปลูกต้นยูคาลิปตัสในโครงการ เคยปลูกต้นกระถินยักษ์ กระถินณรงค์บ้างเป็นบางส่วน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเคยช่วยด้านอุปกรณ์ ด้านการเงิน ด้านสวัสดิการ และได้เคยกลับไปดูแลรักษาต้นไม้ที่ตนไปปลูกเอาไว้ แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่เคยเป็นหัวหน้าโครงการ และกรรมการในโครงการ และเคยแนะนำชนิดไม้ที่ควรปลูกในที่ดินสาธารณประโยชน์ให้ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งเคยแนะนำสถานที่สาธารณประโยชน์ที่เหมาะสมแก่การปลูกต้นไม้ให้แก่ผู้นำท้องถิ่น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ เนื่องจากเงื่อนไขของ โครงการเป็นแนวทางที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้องปฏิบัติเช่นนี้ เพราะการขาดงบประมาณจากทางการ การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการในพื้นที่ ทำให้ประชาชนในท้องที่ทุกคนที่เข้าร่วมโครงการต้องนำอุปกรณ์ในการปลูกต้นไม้มาด้วยในทุกคราวที่มาช่วยปลูกต้นไม้

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง และเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า

สรุปข้อมูลภูมิหลังทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าเป็นเพศชายมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง และกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลังเป็นเพศหญิงมากกว่าในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 35-44 ปี แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลังส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13-23 ปี และกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ผ่านการแต่งงานแล้ว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษานั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และกลุ่มเกษตรกรรมก้าวหน้ามีอาชีพนักเรียน นักศึกษา และรับราชการมากกว่า ส่วนกลุ่มเกษตรกรรมล้าหลังมีอาชีพเกษตรกรมากกว่า

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับสารในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า ในบรรดาสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเคย/ไม่เคยรับฟังข่าวสารในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ยกเว้นสื่อทางวิทยุเท่านั้นที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า เกือบครึ่งหนึ่งที่ไม่เคยได้รับข่าวสารเรื่องนี้ทางวิทยุ แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลังเพียงร้อยละ 8 เท่านั้นที่ไม่เคย ซึ่งความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในบรรดาสื่อบุคคล ผลการวิจัยไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการเปิดรับสารเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์จากสื่อบุคคลทั้งหมด อันได้แก่ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ พระ ครู เพื่อนบ้าน สมาชิกในครอบครัว ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม แต่ในบรรดาสื่อเฉพาะกิจ อันได้แก่

เอกสารของทางราชการ เลียงตามสาย และป้ายประชาสัมพันธ์นั้น ผลปรากฏว่าในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ประชาชนเคยรับข่าวสารจากเลียงตามสายน้อยกว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง กล่าวคือมีเพียงร้อยละ 23 เท่านั้นที่เคยฟัง แต่มีร้อยละ 62 ในเขตเกษตรกรรมล้ำหลังที่เคยฟัง และกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเปิดรับสารของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางสื่อมวลชน ได้แก่วิทยุ และในทางสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่เลียงตามสาย

2. อิทธิพลของสื่อต่อความเข้าใจเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์

ผลของการวิจัยพบว่า ในบรรดาสื่อมวลชน อันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์นั้นพบว่า สื่อที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ วิทยุ ในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ร้อยละ 12 ให้ความเห็นว่าวิทยุเป็นสื่อที่ให้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้มากที่สุด และร้อยละ 19 ว่าวิทยุเป็นสื่อที่ให้ความเข้าใจมากที่สุด แต่ในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง ร้อยละ 15 กล่าวว่าวิทยุเป็นสื่อที่ให้ความเข้าใจมากที่สุด ร้อยละ 20 ว่าให้ความเข้าใจมาก ในส่วนของสื่อบุคคลนั้น ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มให้ความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในสื่อ พระ ครู กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ร้อยละ 17 เห็นว่า พระ ครู ให้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์มากที่สุด ร้อยละ 33 เห็นว่า พระ ครู ให้ความเข้าใจมาก แต่ในกลุ่มเกษตรกรรมล้ำหลังพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 9 เห็นว่า พระ ครู เป็นสื่อบุคคลที่ให้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์มากที่สุด ร้อยละ 13 เห็นว่าให้ความเข้าใจมาก ในส่วนของสื่อเฉพาะกิจนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในสื่อเฉพาะกิจทุกสื่อ ได้แก่เอกสารของทางราชการ โดยกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ร้อยละ 5 เห็นว่า เอกสารของทางราชการให้ความเข้าใจมากที่สุด และร้อยละ 11 เห็นว่าให้ความเข้าใจมาก แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง ร้อยละ 11 เห็นว่าเอกสารของทางราชการ ให้ความเข้าใจมากที่สุด และร้อยละ 23 เห็นว่าให้ความเข้าใจมาก ในส่วนของเลียงตามสาย กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าเพียงร้อยละ 2 เห็นว่าเลียงตามสายเป็นสื่อเฉพาะกิจที่ให้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้มากที่สุด ร้อยละ 10 เห็นว่าให้ความเข้าใจมาก แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง มีความเห็นว่า เลียงตามสายให้ความเข้าใจในการปลูกต้นไม้มากที่สุด ถึงร้อยละ 12 และร้อยละ 30 เห็นว่าให้ความเข้าใจมากในเรื่องของป้ายประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าร้อยละ 4 เห็นว่าป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความเข้าใจมากที่สุด และร้อยละ 8 เห็นว่าป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นสื่อที่ให้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ได้มาก แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง ร้อยละ 3 เห็นว่าป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความเข้าใจมากที่สุด และถึงร้อยละ 27 มีความเห็นว่าป้ายประชาสัมพันธ์ ให้ความเข้าใจมาก

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องของสื่อต่าง ๆ ที่ให้ความเข้าใจในเรื่องการปลูกต้นไม้ ทั้งสื่อมวลชน ได้แก่วิทยุ สื่อบุคคล ได้แก่พระ ครู และสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่เอกสารของทางราชการ เสียงตามสาย และป้ายประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพท้องที่ซึ่งแตกต่างกัน

3. อิทธิพลของสื่อต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มในเรื่องของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งสองกลุ่มเห็นว่า ในบรรดาสื่อมวลชน โทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีผลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ ในส่วนของสื่อบุคคล พบว่าทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ร้อยละ 17 เห็นว่าพระ ครู มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากที่สุด และร้อยละ 30 เห็นว่า พระ ครู เป็นสื่อบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมาก แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง เพียงร้อยละ 11 เห็นว่าพระ ครูมีอิทธิพลมากที่สุด และร้อยละ 18 เห็นว่าพระ ครู มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมาก ในส่วนของสื่อเฉพาะกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในเรื่องของสื่อเฉพาะกิจทั้งสามสื่อ ได้แก่เอกสารของทางราชการ กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าเพียงร้อยละ 5 พบว่า เอกสารของทางราชการมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมากที่สุด และเพียงร้อยละ 12 พบว่า เอกสารของทางราชการมีผลมาก แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง ถึงร้อยละ 13 เห็นว่าเอกสารของทางราชการมีผลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และร้อยละ 22 เห็นว่าเอกสารของทางราชการมีผลมาก ในส่วนของป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 5 ของกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า เห็นว่าป้ายประชาสัมพันธ์ มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมากที่สุด และร้อยละ 8 เห็นว่าป้ายประชาสัมพันธ์ มีผลมาก และร้อยละ 6 ของกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้ำหลัง กลับมีความเห็นว่า ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมากที่สุด และถึงร้อยละ 23 ที่เห็นว่า ป้ายประชาสัมพันธ์มีผลมาก

4. ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของความคิดเห็นทั้งสองกลุ่ม ในเรื่องของการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ยกเว้นข้อของการปลูกต้นกระถินยักษ์ หรือกระถินณรงค์ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า เกินกว่าครึ่งหนึ่งเคยปลูก และเกือบครึ่งหนึ่งไม่เคยปลูก แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้ำหลังส่วนใหญ่เคยปลูก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่เคยปลูก ทั้งนี้ อาจสรุปได้ว่า ขึ้นอยู่กับกล้าไม้ที่เจ้าของโครงการได้นำไปแจกจ่ายให้ประชาชนในท้องที่ปลูก

สรุปผลการวิจัยสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าของจังหวัดฉะเชิงเทรา จะมีความรู้ในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์มากกว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมล้าหลังของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลของการวิจัยพบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของความรู้ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ได้รับระดับคะแนนเฉลี่ย 11.47 จากคำถามทั้งหมด 15 ข้อ และกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง ได้รับระดับคะแนนเฉลี่ย 10.56 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.011 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ได้รับการศึกษาสูงกว่า กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย แต่กลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลังมีเพียง 17 คนที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้ และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเปิดรับสาร ก็พบว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และพระ ครู มากกว่า จึงมีความรู้ในเรื่องนี้ดีกว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารของโรเจอร์ (Rogers 1973:49) ที่กล่าวถึงผลของการสื่อสารว่ามี 3 ประการคือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของดวงใจ จตุรภัทร์ (2524:ก) ว่าเกษตรกรที่ลักษณะทันสมัยจะมีความรู้เกี่ยวกับโครงการฯ มากกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะตามแบบประเพณีโบราณ

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า ของจังหวัดฉะเชิงเทรา จะมีความคิดเห็นในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์แตกต่างไปจากประชาชนในเขตเกษตรกรรมล้าหลังของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลของการวิจัยพบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า เป็น 46.94 และในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง เป็น 44.83 จึงสรุปได้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้ามีความคิดเห็นในเรื่องการปลูกต้นไม้ฯ ในทางบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารของโรเจอร์ (Rogers 1973:49) ว่าผลของการสื่อสาร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า และเขตเกษตรกรรมล้าหลัง ที่เปิดรับสารเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์มาก จะให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้มากด้วย

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสารของประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าและเขตเกษตรกรรมล้าหลัง มีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ -0.38

สมมติฐานข้อที่ 4 อิทธิพลของสื่อต่อความเข้าใจ และการตัดสินใจเข้าร่วมปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า และเขตเกษตรกรรมล้าหลัง

ผลของการวิจัยพบว่า อิทธิพลของสื่อต่อความเข้าใจ และการตัดสินใจเข้าร่วมปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าและเขตเกษตรกรรมล้าหลัง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ -0.24 และ -0.21 ตามลำดับ

จากผลของการวิจัย แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าจะมีความรู้มากกว่าและความคิดเห็นในเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ดีกว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง และพฤติกรรมการรับสารมีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ เช่นเดียวกับอิทธิพลของสื่อต่อความเข้าใจ และการตัดสินใจเข้าร่วมปลูกต้นไม้มีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งหมายความว่า แม้ประชาชนจะรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ จากสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ และพบว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในบรรดาสื่อทั้งหมด และสื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ และป่าไม้จังหวัด จะเป็นสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความเข้าใจ และการตัดสินใจเข้าร่วมปลูกต้นไม้ก็ตามที่ แต่ปรากฏว่าสื่อและอิทธิพลของสื่อไม่สามารถจูงใจประชาชนให้เข้าร่วมปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ได้เลย ที่เป็นดังนี้ น่าจะเป็นเพราะ

1. ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการเปิดรับสารของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้เรื่องโครงการจากสื่อชนิดใดบ้าง แต่ไม่ได้ศึกษาให้ลึกซึ้งลงไปว่า รับฟังในปริมาณมากน้อยเพียงใด ดังนั้นเนื่องจากยังขาดข้อมูลในรายละเอียดของปริมาณการรับสื่อ ถึงแม้จะได้ข้อมูลว่าเปิดรับสื่อหลายอย่าง แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับแรงจูงใจให้เข้าร่วมปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ได้

2. จากการศึกษาพบว่าก่อนที่จะมีการชักชวนให้ร่วมปลูกต้นไม้ในที่ดิน สาธารณประโยชน์ ทางราชการกรมป่าไม้ไม่เคยมีการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ของการปลูกต้นไม้ แต่ใช้เหตุผลในการชักจูงให้มาร่วมปลูกเพื่อถวายเป็นราชสักการะเนื่องในพระราชวโรกาสคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ หรือในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา ดังนั้นจึงน่าจะใช้เป็นข้ออธิบายได้ว่า ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสาร กับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในงานวิจัยนี้

3. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การแบ่งเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าและเขตเกษตรกรรมล้าหลังตามแนวทางของราชการซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิประเทศโดยไม่ได้คำนึงถึงลักษณะที่แท้จริงของประชาชนทำให้ผลที่ได้ในเรื่องความรู้และความคิดเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะโดยแท้จริงแล้วทั้งประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้า และเกษตรกรรมล้าหลังสามารถรับสื่อได้ทุกชนิด จึงสมควรมีการสำรวจเกษตรกรและพื้นที่การเกษตรเพื่อจัดเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าและเกษตรกรรมล้าหลังชั้นใหม่ เพื่อความถูกต้องในการศึกษาต่อไป

4. ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะแต่ตัวแปรเกี่ยวกับสื่อประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของสื่อเท่านั้น แต่ไม่ได้นำเอาตัวแปรเกี่ยวกับเนื้อหาของสารเข้ามศึกษาด้วยว่าเนื้อหาของสารที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ นั้นมีลักษณะจูงใจประชาชนให้เข้าร่วมปลูกต้นไม้หรือไม่ ซึ่งลักษณะของสารที่จูงใจน่าจะเป็นสาเหตุให้ประชาชนเข้าร่วมปลูกต้นไม้ได้มากขึ้น

5. จากการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าและในเขตเกษตรกรรมล้าหลัง พบว่าประชาชนมีความรู้สึกที่ไม่ดีกับการปลูกต้นไม้ในครั้งที่ผ่าน ๆ มา เพราะเมื่อให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ เช่น กรมป่าไม้ ในการปลูกต้นไม้ตามสถานที่ต่าง ๆ แล้วเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ฝนตก น้ำท่วม หรือฝูงสัตว์เลี้ยมมากัดกินต้นไม้ที่ปลูกไว้ได้รับความเสียหายเป็นอันมาก หน่วยงานราชการก็ไม่ได้ให้ความสนใจ ปลอ่ยให้ต้นไม้เหล่านั้นตายลงไปโดยไม่เหลือวแล ทำให้ประชาชนเกิดความท้อใจไม่ยอมให้ความร่วมมือในคราวต่อไป และมีบางรายที่สละที่ดินให้เป็นสมบัติของทางราชการเพื่อใช้ประโยชน์ก็ร้องทุกข์กับผู้วิจัย

6. จากการสัมภาษณ์พบว่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ และป่าไม้จังหวัดไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะกับประชาชนทั้งในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้าและในเขตเกษตรกรรมล้าหลังบ่อยครั้งนัก ทั้งนี้เพราะปัญหาทางด้านบุคลากรของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ตามท้องที่มีน้อยแต่ละอำเภอจะมีเพียง 2-3 คน และอุปสรรคอันเกิดจากกระยะทางที่ไกลและการคมนาคมที่ไม่สะดวก ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปพบปะกับประชาชน และให้ความรู้ ความเข้าใจพร้อมทั้งจูงใจประชาชนให้เข้าร่วมปลูกต้นไม้ได้มากนัก

7. ประชาชนอาจมองไม่เห็นความได้เปรียบเชิงเทียบ (Relative Advantage) คือ ไม่มีความรู้สึกว่าการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้นจะดีกว่า มีประโยชน์กว่าการปลูกต้นไม้ในที่ดินของตนเอง ดังที่ โรเจอร์ (Rogers) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของนวัตกรรมที่จะประสบผลสำเร็จ ก็คือต้องมีความได้เปรียบเชิงเทียบ ถ้าพิจารณาในแง่เศรษฐกิจก็หมายถึง ทำกำไรให้มากกว่า ประหยัดกว่า หรือในแง่อื่น ๆ คือ มีความเชื่อถือในสังคม เกียรติยศ ประชาชนอาจมองไม่เห็นข้อดีดังกล่าว จึงไม่ให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงข้อบกพร่องบางประการของข้อมูลที่ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้ทั้งหมด จึงได้ตั้งข้อเสนอแนะบางประการเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจ จะทำการวิจัยในอนาคตดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อให้การวางแผนการสื่อสารของ โครงการนี้มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรจะมีการศึกษาองค์ประกอบอื่นในกระบวนการสื่อสาร เช่น ผู้ส่งสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ป่าไม้อำเภอ และป่าไม้จังหวัด เกี่ยวกับความบ่อยครั้งในการเข้าพบประชาชน คุณสมบัติของผู้ส่งสารอันได้แก่ ความน่าเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ ความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่
2. ควรศึกษาถึงเนื้อหาของสารที่ปรากฏในสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ว่ามีลักษณะจูงใจมากน้อยเพียงใดหรือไม่ ในการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์
3. ผลจากการวิจัยพบว่า พระ ครู ซึ่งเป็นผู้นำชาวบ้านที่ได้รับความเชื่อถือ กลับมีบทบาทน้อยมากในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ จึงควรสนับสนุนพระ ครู ให้มีบทบาทมากกว่านี้
4. ผลของการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปพบปะกับตน และให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของต้นไม้แต่ละชนิด กฎหมายป่าไม่ว่าต้นไม้ชนิดใดเมื่อปลูกแล้วสามารถตัดได้ หรือไม่สามารถตัดได้ เมื่อโตได้ขนาดแล้ว จึงควรให้ความรู้ทางด้านนี้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจก็ได้
5. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศ สภาพสังคม และเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมากกว่านี้ เพื่อจะได้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งประเทศได้เป็นอย่างดี